

Зуй Максим Александрович – аспірант кафедри маркетингу і практичного підприємництва частного вищого навчального закладу "Європейський університет" (б-р Академіка Вернадського, 16-в, г. Київ, Україна, 03115, e-mail: mzu@ukr.net).

University" (European University) (16-v Akademik Vernadskyi Blvd., Kyiv, Ukraine, 03115, e-mail: vasyutkina@ukr.net).

M. Zuy – postgraduate student of the Department of Marketing and Practical Business of the private higher educational establishment "Yevropeyskyi Universytet" (European University) (16-v Akademik Vernadskyi Blvd., Kyiv, Ukraine, 03115, e-mail: mzu@ukr.net).

Information about the authors

N. Vasiutkina – Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Marketing and Practical Business of the private higher educational establishment "Yevropeyskyi

*Стаття надійшла до ред.
20.01.2017 р.*

УДК 658.1:338.431

JEL Classification: D61; Q13

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

Гонтарева І. В.

Актуальність дослідження проблем управління ефективністю діяльності агропромислових формувань визначено тим, що агропромисловий сектор стає провідним в економіці України за обсягами виготовленої продукції.

Здійснено системний аналіз комплексу факторів, які формують способи й засоби управління ефективністю діяльності та розвитку агропромислових формувань. Застосовано методи узагальнення та системного аналізу.

Доведено, що результати та витрати є жорсткими умовами появи ефективності, однак оцінювання тільки їх не дозволяє виділити фактори управління ефективністю. Підкреслено, що механізм управління ефективністю містить економічні, соціальні, інституційні та фінансові елементи, пов'язані між собою відтворювальним циклом. Цілеспрямованість систем управління ефективністю потребує вибору критеріїв управління та дієвих засобів досягнення мети. Суб'єкт управління за допомогою факторів, які він у змозі змінити, повинен нейтралізувати негативні діючі впливи та створити умови щодо прогресивного розвитку об'єкта управління. Під прогресивним розвитком запропоновано розуміти такі зміни об'єкта управління, які збігаються з найбільш загальними закономірностями розвитку економіки та суспільства загалом.

Інтеграційний розвиток, пов'язаний зі злиттями та поглинаннями, дістав значне поширення на підприємствах, що займаються виробництвом і переробленням сільськогосподарської продукції. Обґрунтовано, що інтеграційні процеси в агропромисловому комплексі мають особливості, що визначають характеристиками процесів виробництва та обігу. Запропоновано узагальнену схему погодження господарських інтересів суб'єктів інтеграції, у якій загального господарського інтересу досягають розподілом прав і обов'язків учасників спільної діяльності та створенням на цій основі ієрархічної організаційної структури управління.

Управління ефективністю інтеграційних процесів має враховувати, разом з іншими формами, зростання рівня соціального й організаційного капіталів.

Ключові слова: управління ефективністю, господарські інтереси, агропромислові формування, соціальний капітал, організаційний капітал, інтеграція.

УПРАВЛЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И РАЗВИТИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ

Гонтарева И. В.

Актуальность исследования проблем управления эффективностью деятельности агропромышленных формирований определяется тем, что агропромышленный сектор становится ведущим в экономике Украины по объемам произведенной продукции.

Осуществлен системный анализ комплекса факторов, формирующих способы и средства управления эффективностью деятельности и развития агропромышленных формирований. Используются методы обобщения и системного анализа.

Доказано, что результаты и затраты являются жесткими условиями появления эффективности, однако оценка только их не позволяет выделить факторы управления эффективностью. Подчеркнуто, что механизм управления эффективностью включает в себя экономические, социальные, институциональные и финансовые элементы, связанные между собой воспроизводственным циклом. Целеустремленность систем управления эффективностью требует выбора критериев управления и действенных средств достижения цели. Субъект управления с помощью факторов, которые он в состоянии изменить, должен нейтрализовать негативные действующие влияния и создать условия для прогрессивного развития объекта управления. Под прогрессивным развитием предложено понимать такие изменения объекта управления, которые совпадают с наиболее общими закономерностями развития экономики и общества в целом.

Интеграционное развитие, связанное со слияниями и поглощениями, получило значительное распространение на предприятиях, занимающихся производством и переработкой сельскохозяйственной продукции. Обосновано, что интеграционные процессы в агропромышленном комплексе имеют особенности, которые определяются характеристиками процессов производства и обращения. Предложена обобщенная схема согласования хозяйственных интересов субъектов интеграции, в которой общий хозяйственный интерес достигается распределением прав и обязанностей участников совместной деятельности и созданием на этой основе иерархической организационной структуры управления.

Управление эффективностью интеграционных процессов должно учитывать, наряду с другими формами, рост уровня социального и организационного капитала.

Ключевые слова: управление эффективностью, хозяйственные интересы, агропромышленные формирования, социальный капитал, организационный капитал, интеграция.

MANAGING ACTIVITY AND DEVELOPMENT EFFICIENCY OF AGRO-INDUSTRIAL GROUPS

I. Gontareva

The relevance of the research into the issues of the agro-industrial groups' performance management is determined by the fact that the agricultural sector has become a leading one in the Ukrainian economy in terms of the output.

A systematic analysis of the complex factors that shape the ways and means of managing the performance and development of agro-industrial groups has been made. The methods of synthesis and system analysis have been used.

The results and costs have been proved to be rigid conditions for high performance, but evaluation of these indicators alone does not allow highlighting the performance management factors. The performance management mechanism, as stressed by the authors, includes economic, social, institutional and financial elements interconnected by the reproductive cycle. The commitment of the performance management systems requires the selection of management criteria and efficient means of achieving the goal. The subject of management, with the help of the factors that it is able to change, has to neutralize the current negative impact and provide conditions for the progressive development of the object of management. The progressive development implies changes in the object of management which coincide with the most general laws of development of economy and society as a whole.

Integration development related to mergers and acquisitions, gained considerable momentum at the enterprises involved in the production and processing of agricultural products. The integration processes in the agricultural sector

have been proved to have the features that are defined by the characteristics of the processes of production and circulation. A generalized scheme of coordination of economic interests of subjects of integration has been offered in which the general economic interest is achieved by the distribution of the rights and obligations of participants in joint activities and the establishment, on this basis, of a hierarchical organizational structure of management.

Managing the efficiency of integration processes should take into account, along with other forms, the increase of the level of social and institutional capital.

Keywords: *managing efficiency, economic interests, agro-industrial groups, social capital, organizational capital, integration.*

Актуальність дослідження проблем управління ефективністю діяльності агропромислових формувань визначено трьома основними факторами. По-перше, агропромисловий сектор стає провідним в економіці України за обсягами виготовленої продукції [1]. По-друге, за рівнем ефективності використання природних, трудових та інтелектуальних ресурсів Україна поки що відстає від економічно розвинутих країн. По-третє, провідні вчені в галузі економіки, зокрема Нобелівські лауреати, продовжують активний пошук вирішення проблем вимірювання й управління ефективністю [2].

Традиційно ефективність діяльності визначають як співвідношення результатів і витрат. До того ж результати та витрати є жорсткими умовами наявності ефективності [3]: вона існує тільки в тому разі, якщо наявні витрати та результати. Наявність результату без витрат неможливе так само, як існування вічного двигуна у природничих науках. Витрати без результату порушують фундаментальні закони збереження речовини й енергії. Питання полягає в тому, де шукати кінцевий результат.

Виходячи з формули економічного відтворення "гроші – товар – гроші плюс", еквівалентом ефективності є рентабельність інвестицій, яку розраховують як відношення різниці між "грошима плюс" (доходом) та "грошима" (витратами у грошовому виразі) до "грошей". Таким чином реалізується відома кібернетична модель "чорної скриньки", у якій використовують входи та виходи досліджуваного об'єкта, а механізм їхньої трансформації не враховують. Усе було б простіше та навіть теоретично обґрунтовано, якщо б непотрібно було управляти ефективністю, тобто цілеспрямовано змінювати співвідношення результатів і витрат. Умовами можливості управління є розуміння механізму трансформації витратків у доходи, наявність факторів і методів впливу на нього, уміння прогнозувати результати впливу.

Дослідженням різних аспектів проблеми ефективності господарської діяльності займалися багато видатних учених і практиків. Вони підкреслювали, що складність оцінювання ефективності та управління нею значно зростає для інтегрованих структур бізнесу, зокрема для агропромислових формувань.

У контексті цієї статті необхідно виділити роботи таких учених, як: М. Сімолі, Дж. Досі, Р. Нельсон, Дж. Стігліц, які досліджували проблеми інституційного

проекування в умовах економік, що розвиваються [4]. П. Саблук розглядав питання ефективності аграрного сектору економіки України та механізмів його реформування [5]. І. Гришова вивчала вплив інституційних факторів розвитку підприємницьких структур в агропромислових формуваннях [6]. Н. Басюркіна аналізувала показники ефективності для агропромислових формувань [7]. А. Пилипенко займався розробленням методів управління інтегрованими структурами бізнесу [8].

Автори перелічених робіт підкреслювали багато факторів, що впливають на ефективність діяльності, у тому числі діяльності та розвитку агропромислових формувань. Однак не завжди ці фактори в різних авторів збігаються та винятково вказують на каузальні, причинно-наслідкові зв'язки між факторами впливу на ефективність.

Метою цієї статті є системний аналіз комплексу факторів, які формують способи та засоби управління ефективністю діяльності та розвитку агропромислових формувань.

У центрі відтворювального циклу й, одночасно, в основі механізму перетворення витратків на доходи, перебуває товар у двох своїх сутностях як явище та процес. Як явище товар становить економічне благо, здатне задовольняти певні потреби та придатне для обміну на інші блага. Потреби пов'язані з індивідуумами та їхніми групами, які висувають до товару не тільки економічні, а й соціальні вимоги (умови споживання). Обмін благами між економічними суб'єктами має здійснюватися за відповідними й погодженими, формальними та неформальними правилами – це інституційні умови. Для обміну використовують грошові кошти як еквівалент товару та засіб досягти паритету у процесі обміну – це фінансові умови. Усі ці вимоги та умови впливають на результат діяльності. Так, кількість споживачів визначає обсяг реалізованої продукції. За кожною з вимог перебуває суб'єкт, стейкхолдер, зі своїми інтересами й очікуваннями [9]. До того ж, по-перше, механізм перетворення витратків на доходи стає багатоцільовим і багатофункціональним. По-друге, виникає необхідність дотримуватися ефективності за Парето у двох його основних формулюваннях [10]: ефективність – це стан справ, за якого неможливі зміни, із метою більш повного задоволення бажань однієї людини, не завдаючи одночасно шкоди під час задоволення бажань іншої людини; суспільний оптимум –

це таке використання ресурсів суспільства у виробництві та під час розподілу продукції, які є найкращими з точки зору набору поставлених цілей. Ефективність за Парето характеризує оптимізаційний підхід до ефективності та лежить в основі сучасних теоретико-ігрових способів формування механізму діяльності [11].

Динаміка функціонування механізму господарської діяльності ґрунтується на законах, закономірностях та особливостях життєвого циклу товару: виробництво – розподіл – обмін – споживання. Виникають лаги, часові затримки між: надходженням ресурсів на вході у виробництво та отриманням кінцевої продукції; надходженням товару на ринок (обміном) та отриманням доходу; придбанням ресурсів для виробництва та оцінкою товару в кінцевого споживача. Із-за часових лагів виникають нові умови застосування співвідношення результатів і витрат як оцінки ефективності діяльності. У тому числі: необхідність урахувати швидкість обігу засобів та факторів виробництва; вимога щодо зведення різночасових результатів і витрат до єдиної точки відліку; урахування ризиків розбіжності між прогнозними та реальними оцінками товару на ринку й у кінцевого споживача, а також десинхронізації сировинних і товарних ринків; витрати на транспортування й утримання запасів, які демпфують, згладжують, нерівномірності обігу ресурсів. Одночасно виникають нові оцінки ефективності, такі як стійкості, конкурентоспроможності і швидкості адаптації до ринкових умов [4; 12].

Окрім товару та процесів його обігу, на ефективність діяльності здійснюють вплив характеристики системи управління. Це здійснено шляхом вибору критерію оцінювання діяльності та відповідних до ситуації факторів впливу, методів їхньої реалізації та організації самої процедури управління [5; 8]. Навіть об'єктивні закони можна застосовувати по-різному. Так, закон вартості можна застосовувати, із метою зниження вартості товару (витрат на нього), щоб адаптуватися до цін надмірної пропозиції на ринку. Можна, навпаки, збільшити витрати на створення унікального товару, щоб створити відносно захищену нішу на ринку [7; 13].

Ураховуючи, що управління – це досягнення поставленої мети в установлений час за рахунок обмежених ресурсів, тут виявляють специфічну форму ефективності діяльності – результативність. Результативність – це рівень досягнення цільових показників [7; 14]. Зазвичай витрати в такому разі враховують латентно, не в явному вигляді, а як граничні умови обмеженості ресурсів. Окрім тих випадків, коли зниження витрат, так звана економічність, є метою управління, а кінцевий результат – граничною умовою. В англійській літературі з економіки за кожним типом ефективності конвенційно закріплено два терміни, які є синонімами з лінгвістичної точки зору. "Efficiency" використовують для позначення результативності, а "effectiveness" – економічності [15]. Оскільки стратегічне управління ефективністю прагне врахувати та співвіднести максимальну кількість факторів, тобто спирається

на системну оцінку ефективності, то використовують термін "managerial effectiveness". За більш спрощеної, виборної та малофакторної оцінки – "management efficiency". Також часто використовують термін "efficacy" – дієвість – як характеристику функціональних можливостей засобів досягнення мети.

Здійснений аналіз показує, що ефективність сформовано під впливом комплексу різнорідних факторів. Суб'єкт управління за допомогою факторів, які він у змозі змінити, повинен нейтралізувати негативно діючі фактори та створити умови щодо прогресивного розвитку об'єкта управління. Під прогресивним розвитком будуть розуміти такі зміни об'єкта управління, які збігаються з найбільш загальними закономірностями розвитку економіки та суспільства загалом. Серед них можна виділити такі: превалювання уречевленої праці, у тому числі формалізованих знань, у процесі виробництва продукції; постійне зростання внутрішньої складності товару в разі підвищення простоти його експлуатації; перетворення людського капіталу на основний фактор виробництва та базову цінність суспільства; підвищення значущості соціального капіталу для всіх стадій відтворення економічних благ та пов'язане із цим зростання витрат на збереження природного середовища.

Розуміння загальних принципів управління ефективністю дозволяє перейти до відповідних питань ефективності агропромислових формувань, тобто різноманітних форм інтеграції виробників сільськогосподарської продукції та підприємств промисловості, що переробляють цю продукцію на товар придатний для кінцевого споживача.

Існує три основних типи розвитку підприємства – органічний, сітьовий та інтеграційний. Інтеграційний розвиток пов'язаний зі злиттями та поглинаннями, дістав значне поширення на підприємствах, пов'язаних із виробництвом і переробленням сільськогосподарської продукції. Ця тенденція притаманна багатьом країнам, але в Україні її посилено відсутністю ринку землі. Для організації навіть фермерського господарства необхідне залучення пайовиків, що мають права на землю. Таким чином здійснено горизонтальну інтеграцію. Злиття з виробниками однотипової продукції дозволяє досягнути ефекту від масштабу виробництва, за рахунок економії умовно-постійних витрат і поліпшити свої позиції на ринку шляхом збільшення своєї частки в загальному обсязі продажів. Вертикальна інтеграція пов'язана зі здобуттям прав контролю над учасниками єдиного відтворювального процесу: постачальники сільськогосподарської сировини, його переробники та дистрибутори кінцевої продукції. У цьому разі економічний ефект виникає від зниження транзакційних витрат за рахунок зменшення кількості зовнішніх операцій і прискорення обігу засобів за більш рівномірного розподілу за часовими періодами.

Нерівномірність обігу засобів у сільгоспвиробників пов'язана із сезонністю більшості робіт у цьому виді економічної діяльності. До того ж попит у населення

на товари, прямо або опосередковано пов'язані із сільським господарством, мало еластичний за періодами часу та навіть відносно цінових коливань на ринку. Змінювати можуть тільки вимоги до якості продукції. У такій ситуації вертикальна інтеграція має певною мірою зменшувати витрати на банківське кредитування, яке традиційно використовують, із метою нівелювання нерівномірностей грошових потоків, які виникають у сільгоспвиробників.

Позитивні ефекти від інтеграції актуалізуються, тобто перетворюються з потенційних на реально існуючі, за умови, якщо буде дотримано, погоджено та гармонізовано господарські інтереси об'єднаних суб'єктів. Первинно таке погодження здійснюють під час укладання договору щодо кооперації, злиття або поглинання. На рівні стратегічного й тактичного управління здійснюють підтримку та розвиток рівня погодженості. Кінцевої гармонізації досягають в разі встановлення єдиної корпоративної культури, у межах цієї статті – це є управління.

Погодження господарських інтересів визначено як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами (рисунк).

До об'єктивних факторів належить ступінь економічної зв'язності об'єднаних суб'єктів: чим більше кількісних і якісних параметрів результату, що задовольняє

суспільні потреби, є залежними від спільної діяльності, тим вищий рівень зв'язності. Одночасно, чим вищий рівень зв'язності, тим вищі витрати на зовнішню координацію, тобто трансакційні витрати. Суб'єктами господарського інтересу є люди зі своїми ціннісними орієнтирами, очікуваннями та сприйняттям функції корисності. Звідси виникають суб'єктивні фактори: асиметричність інформації, що використовують під час прийняття рішень, і об'єктивність очікування від результату вибору – адаптивні, раціональні, ірраціональні.

Погодження господарських інтересів досягають розподілом прав і обов'язків учасників спільної діяльності та створенням на цій основі ієрархічної організаційної структури управління. Структура визначає потенційні умови появи балансу господарських інтересів, а його підтримку досягнуто правильним розставленням адміністративних стимулів і соціально-психологічних мотивів. Результатом управління, окрім фінансових показників, має бути постійне зростання довіри, поваги до інтересів усіх стейкхолдерів, готовність їх до комунікації й пошуку компромісів. У свою чергу, це приведе до зростання соціального й організаційного капіталів, нематеріальних активів, формування яких, разом із техніко-технологічним оснащенням, і визначає ефективність перетворення витрат на доходи.

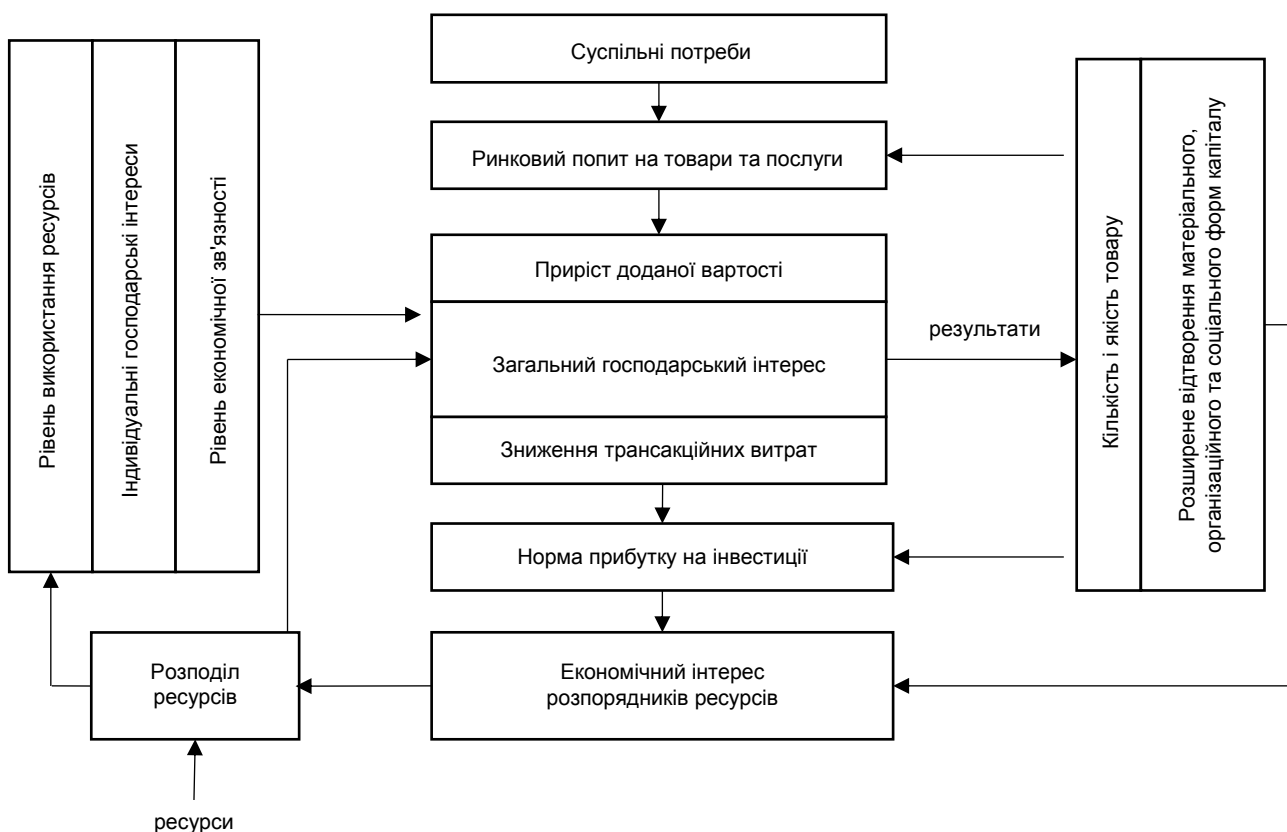

Рис. Узагальнена схема погодження господарських інтересів суб'єктів інтеграції
 [The generalized scheme of coordination of economic interests of the integration subjects]

Таким чином, у результаті здійсненого системного аналізу доведено, що: результати та витрати є жорсткими умовами появи ефективності, однак оцінювання тільки їх не дозволяє виділити фактори управління ефективністю; механізм управління ефективністю містить економічні, соціальні, інституційні та фінансові елементи, пов'язані між собою відтворювальним циклом; цілеспрямованість систем управління ефективністю потребує вибору критеріїв управління та дієвих засобів досягнення мети; інтеграційні процеси в агропромисловому комплексі мають особливості, що визначають характеристиками процесів виробництва та обігу; управління ефективністю інтеграційних процесів має враховувати, разом з іншим, зростання рівня соціального й організаційного форм капіталу.

У подальших дослідженнях передбачено розглянути способи поєднання різнорідних показників ефективності.

Література: 1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Stiglitz J. E. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress [Electronic resource] / J. E. Stiglitz, A. Sen, J.-P. Fitoussi. – Access mode : http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf. 3. Пономаренко В. С. Методологія комплексного оцінювання ефективності розвитку промислових підприємств / В. С. Пономаренко, І. В. Гонтарева. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2015. – 404 с. 4. Institutions and Policies Shaping Industrial Development. An Introductory Note / M. Cimoli, G. Dossi, R. Nelson, J. Stiglitz // *Industrial Policies and Development*. – New York ; Oxford : Oxford University Press. – 2008. – P. 4–32. 5. Саблук П. Т. Розвиток інституцій удосконалення механізму реформування аграрного сектору економіки / П. Т. Саблук // *Економіка АПК*. – 2010. – № 10. – С. 3–10. 6. Гришова І. Ю. Вплив інституціональної структури на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств / І. Ю. Гришова, В. О. Непочатенко // *Економіка: реалії часу*. 2013. – № 2 (7). – С. 47–51. 7. Басюркіна Н. Й. Аграрнопромислові формування в забезпеченні продовольчої безпеки : монографія / Н. Й. Басюркіна. – Одеса : ІППРЕЕД НАН України, 2013. – 441 с. 8. Пилипенко А. А. Вибір конкурентоспроможної форми маркетингового управління як складової організації стратегічного менеджменту підприємств та інтегрованих структур бізнесу / А. А. Пилипенко, К. М. Березовський // *Економіка розвитку*. – 2014. – № 2 (70). – С. 82–90. 9. Freeman R. E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach* / R. E. Freeman. – New York : Cambridge University Press, 2010. – 292 p. 10. Парето В. *Компендиум по общей социологии* / В. Парето ; пер. с итал. А. А. Зотова. – 2-е изд. – Москва : Высшая школа экономики, 2008. – 511 с. 11. Измалков С. Б. *Теория экономических механизмов (Нобелевская премия по экономике 2007 г. Часть № 1)* / С. Б. Измалков, К. И. Сонин, М. М. Юдкевич // *Вопросы экономики*. – 2008. – № 1. – С. 4–26. 12. Эрроу К. Дж. *К теории ценового приспособления* / К. Дж. Эрроу // *Вехи экономической мысли. Т. 2 : Теория фирмы* / под ред. В. М. Гальперина. – Санкт-Петербург. : Экономическая школа, 2000. –

С. 432–447. 13. Хейне П. *Экономический образ мышления* / П. Хейне, П. Дж. Боуттке, Д. Л. Причитко ; пер. с англ. – 10-е изд. – Москва : Вильямс, 2007. – 544 с. 14. Синк Д. С. *Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и повышение* / Д. С. Синк. – Москва : Прогресс, 1989. – 528 с. 15. Бузырев В. В. *Методологические подходы к системному управлению ресурсами строительного предприятия* / В. В. Бузырев, А. А. Бобков // *Проблемы современной экономики : Евразийский международный научно-аналитический журнал*. – 2009. – № 3 (31). – С. 9–14.

References: 1. Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Stiglitz J. E. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress [Electronic resource] / J. E. Stiglitz, A. Sen, J.-P. Fitoussi. – Access mode : http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf. 3. Ponomarenko V. S. *Metodolohiia kompleksnoho otsiniuvannia efektyvnosti rozvytku promyslovykh pidpriemstv* [The methodology of comprehensive evaluation of efficiency of industrial enterprises] / V. S. Ponomarenko, I. V. Gontareva. – Kharkiv : Vyd. KhNEU, 2015. – 404 p. 4. Institutions and Policies Shaping Industrial Development. An Introductory Note / M. Cimoli, G. Dossi, R. Nelson, J. Stiglitz // *Industrial Policies and Development*. – New York ; Oxford : Oxford University Press. – 2008. – P. 4–32. 5. Sabluk P. T. *Rozvytok instytutsii udoskonalennia mekhanizmu reformuvannia ahrarnoho sektoru ekonomiky* [Development of institutions for improvement of the mechanism for reforming the agricultural sector] / P. T. Sabluk // *Ekonomika APK*. – 2010. – No. 10. – P. 3–10. 6. Hryshova I. Yu. *Vplyv instytutsionalnoi struktury na rozvytok innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpriemstv* [The impact of the institutional framework on the development of innovative investment enterprises] / I. Yu. Hryshova, V. O. Nepochatenko // *Ekonomika: realii chasu*. – 2013. – No. 2 (7). – P. 47–51. 7. Basiurkina N. Y. *Ahropromyslovi formuvannia v zabezpechenni prodovolchoi bezpeky : monohrafiia* [Agribusiness formations in food security : monograph] / N. Y. Basiurkina. – Odesa : IPPREED NAN Ukrainy, 2013. – 441 p. 8. Pylypenko A. A. *Vybir konkurentospromozhnoi formy marketingovoho upravlinnia yak skladovoi orhanizatsii stratehichnoho menedzhmentu pidpriemstv ta intehrovanykh struktur biznesu* [The choice of a competitive form of marketing management as part of strategic management of enterprises and integrated business structures] / A. A. Pylypenko, K. M. Berезovskiy // *Ekonomika rozvytku*. – 2014. – No. 2 (70). – P. 82–90. 9. Freeman R. E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach* / R. E. Freeman. – New York : Cambridge University Press, 2010. – 292 p. 10. Pareto V. *Kompendium po obshchey sotsiologii* / V. Pareto ; per. s ital. A. A. Zotova. – 2-e izd. – Moskva : Vysshaya shkola ekonomiki, 2008. – 511 p. 11. Izmalkov S. B. *Teoriya ekonomicheskikh mekhanizmov (Nobelevskaya premiya po ekonomike 2007 g. Chast No. 1)* [Theory of economic mechanisms (the Nobel Prize in Economics 2007. Part No. 1)] / S. B. Izmalkov, K. I. Sonin, M. M. Yudkevich // *Voprosy ekonomiki*. – 2008. – No. 1. – P. 4–26. 12. Errou K. J. *K teorii tsenovogo prispособleniya* [The theory of pricing tools] / K. J. Errou // *Vekhi ekonomicheskoy mysli. Vol. 2 : Teoriya firmy / pod red. V. M. Galperina*. – Sankt-Peterburg : Ekonomicheskaya shkola, 2000. – P. 432–447. 13. Kheyne P. *Ekonomicheskii obraz myshleniya* / P. Kheyne, P. Dzh. Bouttke, D. L. Prichitko ; per. s angl. – 10-e izd. – Moskva : Vilyams, 2007. – 544 p. 14. Sink D. S.

Upravlenie proizvoditelnostyu: planirovanie, izmerenie i otsenka, kontrol i povyshenie / D. S. Sink. – Moskva : Progress, 1989. – 528 p.
15. Buzurev V. V. *Metodologicheskie podkhody k sistemnomu upravleniyu resursami stroitel'nogo predpriyatiya* [Methodological approaches to the building enterprise resource system management] / V. V. Buzurev, A. A. Bobkov // Problemy sovremennoy ekonomiki: Yevraziyskiy mezhdunarodnyy nauchno-analiticheskiy zhurnal. – 2009. – No. 3 (31). – P. 9–14.

Інформація про автора

Гонтарева Ірина Вячеславівна – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємницької діяльності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9-А, м. Харків, Україна, 61166, e-mail: lider.khneu@gmail.com).

Информация об авторе

Гонтарева Ирина Вячеславовна – д-р екон. наук, професор, заведующая кафедрой предпринимательской деятельности Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (просп. Науки, 9-А, г. Харьков, Украина, 61166, e-mail: lider.khneu@gmail.com).

Information about the author

I. Gontareva – Doctor of Sciences in Economics, Professor, Head of the Department of Entrepreneurship of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Nauky Ave., Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: lider.khneu@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
20.02.2017 р.*

УДК 330.341:658

JEL Classification: D29; M29; O31

МОДЕЛЬ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ

Чернявська І. М.

Важливим аспектом ефективного функціонування промислового підприємства є вдосконалення інноваційних процесів організації та управління. Але оцінювання результативності інноваційної активності організаційно-управлінської сфери потребує формування практичного інструментарію. Досліджені підходи до оцінювання інноваційної активності промислового підприємства не повною мірою спроможні сформувати практичний інструментарій, який дозволить визначити результативність організаційно-управлінських інновацій.

Основою розробленого методичного підходу є методика, яка ґрунтується на використанні груп показників на етапах створення та освоєння інновацій.

Виявлено перелік багатокритеріальних факторів, урахування зміни яких дозволить забезпечити результативність організаційно-управлінських інновацій.

Запропоновано модель оцінювання результативності організаційно-управлінських інновацій, згідно з якою передбачено аналіз інноваційної активності підприємства з урахуванням впливу організаційно-управлінської підсистеми, удосконалення механізму управління процесом активізації інноваційної діяльності підприємства, побудову структурно-логічної схеми оцінювання активізації інноваційних процесів у галузі організаційно-управлінської підсистеми.

Для обліку зміни інноваційної активності за кожним фактором інноваційного потенціалу запропоновано визначення узагальненого показника інноваційної активності організаційно-управлінської підсистеми. Фактори, що враховують для побудови моделі, визначено шляхом аналізування фактичних показників роботи організаційно-управлінської підсистеми й ступеня їхнього досягнення за допомогою експертного оцінювання. Результативність організаційно-управлінських інновацій може бути оцінено за відповідною шкалою.

Розроблену методику визначення рівня інноваційної активності організаційно-управлінської підсистеми практично апробовано на одному із промислових підприємств м. Кам'янського. Розрахунки свідчать про помірне зниження активності організаційно-управлінських інновацій.

Ключові слова: інновація, оцінювання, підприємство, потенціал, зміна, показник.